

Algemeen advies nr. 2023/2 van 24 februari 2023

(op verzoek van de ministers van Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing)

aangaande het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 6 januari 2014 houdende de oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen

1. De memorie van toelichting van het voorontwerp van wet is gebaseerd op het **regeerakkoord** van 2020 dat “het vertrouwen in politiek als positieve kracht [beoogt te] versterken door van democratische vernieuwing een prioriteit te maken”. De ministers zijn derhalve van oordeel dat “het aannemen van een deontologische code voor de leden van de regering en kabinetsleden cruciaal is in het integriteitsbeleid van de regering en dat dit een essentiële voorwaarde is om het vertrouwen van de burger in de overheid te behouden en te versterken” (algemene toelichting, blz. 1).

2. In de memorie van toelichting wordt ook verwezen naar de **vijfde evaluatiecyclus van België door de GRECO**, met betrekking tot het “voorkomen van corruptie en het bevorderen van de integriteit binnen de centrale regeringen (hoge functies van de uitvoerende macht) en de politiediensten”. In dat verband is het belangrijk te verwijzen naar de volgende fases van het toezicht door de GRECO.

a) In het evaluatieverslag dat op 6 december 2019 werd aangenomen en op 23 januari 2020 openbaar werd gemaakt, beveelt de GRECO België aan een deontologische code voor ministers aan te nemen en ervoor te zorgen dat de leden van de strategische organen/kabinetten over een duidelijk en geharmoniseerd deontologisch kader beschikken, en deze code(s) vergezeld te laten gaan van een toezichts- en sanctiemechanisme (aanbeveling iii).

b) In het conformiteitsverslag dat op 3 december 2021 werd aangenomen en op 21 januari 2022 openbaar werd gemaakt, verwijst de GRECO naar haar aanbeveling iii). Aangaande de tenuitvoerlegging van die aanbeveling, maakt de GRECO de volgende opmerkingen:

“19. Wat het eerste element van de aanbeveling betreft, verklaart de Belgische overheid dat de eerste minister de regering op korte termijn in een omzendbrief zal vragen om rekening te houden met de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, die thans enkel geldt voor de directeurs van de beleidscellen, en om de beginselen ervan toe te passen binnen de kabinetten.

20. De Federale Deontologische Commissie, waarvan de samenstelling thans wordt vernieuwd, zal worden verzocht om een advies te verstrekken met betrekking tot de vraag of de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen ook geschikt is voor de ministers of dat er moet worden voorzien in een aparte deontologische code en, in voorkomend geval, welke beginselen die zou moeten bevatten. Ze zou de vorm van een omzendbrief kunnen krijgen.

21. De ministers van Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing bereiden eveneens een initiatief voor om het toepassingsgebied van de wet houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen uit te breiden tot de ‘inhoudelijke medewerkers’ van de beleidscellen.

22. Wat het tweede element van de aanbeveling betreft, biedt het huidige kader van de Federale Deontologische Commissie – die afhangt van de Kamer van volksvertegenwoordigers – niet de mogelijkheid om actief toezicht uit te oefenen of om sancties te nemen in het kader van de naleving van de beginselen die zijn vastgelegd in de deontologische codes. Er zal aan de Federale Deontologische Commissie worden gevraagd of en onder welke voorwaarden een soortgelijk mechanisme op het niveau van de uitvoerende macht opportuun is.

23. De GRECO neemt nota van de intenties waarvan de Belgische overheid gewag maakt, maar stelt vast dat tot nog toe geen enkele tastbare maatregel is genomen om gevolg te geven aan de aanbeveling.

24. De GRECO besluit dat aanbeveling iii niet ten uitvoer is gelegd.”.

3. De Federale Deontologische Commissie wijst erop dat zij op 11 januari 2021 op eigen initiatief een advies heeft uitgebracht over de parlementaire medewerkers (advies 2021/1). Het tweede en het derde lid van dat advies luiden als volgt:

“Het advies is gegrond op artikel 1, tweede lid, van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers dat luidt als volgt: “Voor de toepassing van deze code worden met de handelingen die door de Kamerleden worden verricht, gelijkgesteld de handelingen die in hun naam worden gesteld door hun persoonlijke medewerkers, door medewerkers van hun fractie of door derden die voor hun rekening handelen.” Gelet op deze gelijkstelling is het in het belang van de Kamerleden dat hun medewerkers in hun optreden de deontologische normen respecteren die in de Code worden opgesomd en die naar hun aard niet slechts toepasselijk zijn op de parlementsleden zelf, maar ook op hun medewerkers.”.

4. In het voorontwerp van wet van de ministers van Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing wordt voorgesteld gevolg te geven aan de opmerkingen van de GRECO door artikel 2 van de wet van 6 januari 2014 houdende de oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen (hierna: “de Wet”) uit te breiden “om alle kabinetsmedewerkers te vatten” (memorie van toelichting, blz. 2). Het huidige artikel 2, § 1, 10°, dat betrekking heeft op de (adjunct-) kabinetschefs, op de hoofden van de beleidsorganen en op de hoofden van de beleidscellen van de federale overheidsdiensten, zou worden vervangen door: “de leden van de beleidsorganen van de leden van de federale regering” (artikelsgewijze bespreking, blz. 2-3).

5. De Commissie is voorstander van dit voorstel, dat strookt met haar eigen bezorgdheden. Zij is echter van oordeel dat het in twee richtingen zou moeten worden uitgebreid :

a) om aan te sluiten bij de filosofie van het voorontwerp (zie hoger 1) en aldus uitvoering te verlenen aan de aanbeveling van de GRECO van 2019 (*supra* 2), zou het nieuwe artikel 2 moeten worden uitgebreid tot de **ministers en de staatssecretarissen** ;

b) de Wet zou ook moeten worden uitgebreid tot de **parlementaire medewerkers** om de redenen die de Commissie in haar advies 2021/1 heeft uiteengezet (*supra* 3).